

6. Закон України "Про політичні партії в Україні" від 5 квітня 2001 року № 2365-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

7. Індекс сприйняття корупції – 2021. *Transparency International Ukraine.* URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>

8. "Ви коли-небудь тут жили?": Зеленський емоційно відповів на запитання журналістки про корупцію в Україні. *TCH.* URL: <https://tsn.ua/politika/vi-koli-nebud-tut-zhili-zelenskiy-emociyno-vidpoviv-na-zapitannya-zhurnalistki-pro-korupciyu-v-ukrayini-2073154.html>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-61>

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЧИ ЗЛОЧИН: ПИТАННЯ УНОРМУВАННЯ

Ніколаєнко Т. Б.

*докторка юридичних наук, професорка кафедри теорії
права та кримінально-процесуальної діяльності*

*Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Костян Я. М.

*слухач факультету керівних кадрів Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Порушення кордонів України збройними формуваннями російської федерації та запровадження воєнного стану в Україні вимагало від законодавця термінових та рішучих змін Кримінального кодексу України. Одними із таких змін постало унормування нових злочинів проти основ національної безпеки, зумовлених ситуацією сьогодення.

Після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну відбулося понад дванадцять змін, які зазнали статті Кримінального кодексу України (далі – КК України), запроваджено сім нових кримінальних правопорушень та посилено відповідальність за окремі з них, зумовлені введенням воєнного стану.

Привертає увагу внесення окремих змін, які пов'язані з виникненням нових видів кримінальних правопорушень. Так, зокрема це стосується «Колаборанської діяльності» як кримінального правопорушення проти основ національної безпеки [1].

З упровадженням кримінальної відповідальності за «Колаборанську діяльність» є чимало питань, які потребують наукового та законодавчого уточнення.

Насамперед, слід звернути увагу, що «Колаборанська діяльність» як кримінальне правопорушення проти основ національної безпеки може бути кваліфіковане як таке у разі, якщо воно вчиняється лише в умовах окупації або агресії на користь країни – агресора.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення передбачає низку форм, унормування яких визначено у сімох самостійних складах відповідних частинах статті.

Суб'єктом може бути будь яка особа, як громадянин України, так і не громадянин України чи особа, яка постійно проживає в Україні. Крім того вчинення такими особами колаборанської діяльності визнається як протиправне у разі, коли метою таких діянь є заподіяння шкоди державі в цілому, її союзникам/патріотам держави [2].

Водночас особливу увагу привертає вид даного правопорушення як кримінального правопорушення в цілому чи злочину зокрема.

Відповідно до ч. 1 ст. 12 «Класифікація кримінальних правопорушень» розділу III «Кримінальне правопорушення, його види та стадії» КК України [3, ст. 12] чітко визначено, що кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини. Ч. 2 цієї ж статті визначено, що «кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі». Ч. 3 передбачає класифікацію злочинів як нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі. Крім того чч. 4–6 цієї статті чітко встановлюють ознаки, за якими класифікуються злочини, де одним із критеріїв є наявність кримінального покарання у виді позбавленням волі.

Якщо звернутися до санкцій ч. 1 і ч. 2 ст. 111¹ «Колабораційна діяльність» КК України, то покарання, які визначені у них жодним чином не пов'язані з позбавленням волі. З дотриманням правил юридичної техніки та правил кваліфікації кримінальних правопорушень «Колабораційна діяльність» є кримінальним правопорушенням у цілому, де за частинами 1 і 2 це проступок, за іншими – злочин. повинна бути віднесена до кримінальних проступків, а не суто злочинів. Якщо враховувати, що розділ, в якому розташоване

зазначене кримінальне правопорушення «Злочини проти основ національної безпеки», то виникають питання дотримання правил юридичної техніки.

Така позиція законодавця також викликає питання з урахуванням судової практики, яке склалася щодо даного кримінального правопорушення та ефективності призначення покарань з урахуванням його тяжкості. Проведений аналіз судових рішень за вчинення «Колаборанської діяльності» дає можливість дійти висновку, що переважна більшість вироків пов'язана з призначенням покарання у виді позбавлення права обіймати посади в органах державного управління та органах місцевого самоврядування [4]. Якщо особа до моменту призначення покарання не займала відповідних посад в органах державного управління та органах місцевого самоврядування, то призначення їй покарання у виді позбавлення права обіймати посади в органах державного управління та органах місцевого самоврядування строком 15 років викликає питання: яка мета призначення такого покарання і чи буде досягнуто мету покарання з урахуванням його доцільності та ефективності?

Отже, з урахуванням вищевикладеного можна дійти висновку, що колаборанська діяльність є кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки. З урахуванням ступеня тяжкості доцільно розглянути питання уніфікації зазначеного як кримінального правопорушення як злочину. При призначенні покарання у виді позбавлення права займати посади в органах державного управління та місцевого самоврядування судам необхідно більш ретельніше підходити до призначення вказаного покарання з урахуванням досягнення його мети.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність : Закон України від 03.03.2022 № 2108-IX. URL: <https://cutt.ly/tH4OGAU> (дата звернення: 26.01.2023).
2. Хавронюк М. І. Колаборанти з точки зору Кримінального кодексу: стаття. Ракурс. URL: <https://cutt.ly/MHt46j6> (дата звернення: 26.01.2023).
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: cutt.ly/N02XgQy (дата звернення: 26.01.2023).
4. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 02.02.2023).